

Útikennsla í Flataskóla

Skýrsla um þróunarverkefni

Efnisyfirlit

Samantekt	3
Upphaf verkefnisins.....	3
Upphaf útikennslu í Flataskóla	4
Markmið þróunarverkefnisins og helstu áherslur þess eru að nemendur.....	4
Vorið 2008	4
Haustið 2008	5
Fyrirlestrar	5
Vigdísarlundur	6
Furulundur.....	6
Námskeið/málþing	7
Stærðfræði og útikennsla	7
Endurmenntun kennara – Comenius 2.....	8
Málþing Námshesta.....	8
Söfnun námsgagna	10
Innanhúsping um útikennslu	10
Fyrsti bekkur.....	10
Annar bekkur	10
Þriðji bekkur	11
Fjórti bekkur	11
Sjötti bekkur	12
Sjöundi bekkur.....	12
Hreinsun á læknum	13
Bækur á skólasafnið.....	13
Kynning.....	13
Hvert er framhaldið	13
Að lokum	14

Samantekt

Flataskóli hefur unnið að þróunarstarfi um útikennslu síðastliðið skólaár. Skólalóðin er hentug til útikennslu og einnig er skólinn mjög vel staðsettur hvað varðar umhverfi. Stutt er í fallega náttúru svo sem fjöruna, hraunið, Hraunsholtslækinn og Vífilstaðavatn en einnig er skólinn staðsettur við umferðargötu sem nýtist meðal annars vel við ýmsar mælingar og umferðarfræðslu. Þá er einnig stutt er í almenningssamgöngur sem tengja Garðabæ við nágranna sveitafélög.

Í vetur hefur verið boðið upp á margvíslega fræðslu um útikennslu og kennarar hafa unnið ýmis verkefnið með nemendum sínum. Innanhúsping var haldið í skólanum í vor og þar voru hluti verkefna sem unnið var með á skólaárinu kynntur. Kennarar hafa einnig sótt ýmis námskeið um útikennslu og komið hefur verið upp verkefnabanka á innra neti skólans. Komið hefur verið upp útikennslustofu þar sem að settir hafa verið upp bekkir og útiöldunaraðstaða ásamt því er ný ein geymsla skólans nýtt fyrir útikennslu og það sem henni fylgir.

Kennsla hefur markvisst verið flutt út fyrir vegg skólans og hefur almennt verið mikil ánægja meðal nemenda og kennara.

Áfram verður unnið að þróun útikennslu og stefnt er að því að allir nemendur fái tækifæri til aukinnar útikennslu.

Upphaf verkefnisins

Upphaf verkefnisins má rekja til námstefnu um vettvangsnám og útikennslu sem Samtök áhugafólks um skólaþróun stóð fyrir í ágúst 2007. Námsstefnan var haldin í Flataskóla og var hún öllum opin. Námstefnan varð kveikja að frekari útikennslu við Flataskóla og mátti

strax greina aukinn áhuga kennara og nemenda á útikennslu.

Í nóvember 2007 hélt svo hópur kennara á annað þing sem Samtök áhugafólks um skólaþróun hélt en það var helgað mikilvægi hreyfingar og leikja í skóla- og uppeldisstarfi. Þingið var haldið í Íþróttافرæðasetri Kennaraháskóla Íslands á Laugarvatni.

Upphaf útikennslu í Flataskóla

Hópar nemenda fóru reglulega út með kennurum sínum. Skólalóðin og næsta nágrenni var nýtt en einnig var hafist handa við að útbúa aðstöðu til útikennslu í Vigdísarlundi en það er lítill lundur sem skólinn hefur til afnota og er staðsettur rétt utan við skólalóðina. Í nágrenni Vigdísarlundar er Flatahraun og Hraunsholtslækur rennur þar um. Einnig var byrjað að safna kennslugögnum sem myndu nýtast í útikennslu. Vissulega fóru kennarar út með nemendur sína áður en þróunarverkefnið fór af stað en með þróunarvinnunni varð útikennsla í skólanum bæði markvissari og sýnilegri.

Markmið þróunarverkefnisins og helstu áherslur þess eru að nemendur

- ☐ efli tengsl við umhverfi sitt og að auka áhuga þeirra og skilning á náttúrunni og umhverfi í heimabyggð
- ☐ kynnist flokkun sorps, endurnýtingu hráefna og þar með náttúruvernd
- ☐ efli hæfni til að vinna saman og setja sig í spor annarra
- ☐ auki leik í náttúrulegu umhverfi
- ☐ virki sköpunargleði og hugmyndaflug
- ☐ styrki sjálfssímynd og sjálfstraust
- ☐ læri að þekkja og nota áhöld til útiildunar

Vorið 2008

Flataskóli fékk styrk úr Þróunarsjóði grunnskóla til að vinna að verkefninu Útikennsla í Flataskóla. Ragna Gunnarsdóttir var skipaður verkefnisstjóri.

Á Listadögum Barna og Unglinga í Garðabæ vorið 2008 máluðu nemendur í 4. bekk „talnatjörn“ á skólalóðina með góðum árangri. Við tókum líka á móti hópum frá öðrum skólum bæjarins í Vigdísarlundi. Til okkar komu bæði nemendur á öllum aldri allt frá leikskólanemendum til nemenda í Garðaskóla. Útiildunaraðstaðan var ekki tilbúin á þessum tíma en við fengum lánað „kolagrill“ hjá skátunum í Garðabæ. Þeir sem komu í heimsókn fengu að grilla sér brauð á teini og poppa í sigti (sem við útbjuggum eftir fyrirmynd). Einnig var boðið upp á heitt kakó sem var hitað á prímus.

Haustið 2008

Stýrihópur var skipaður um verkefnið og sá hann um, ásamt skólastjórnendum, að halda utan um verkefnið Útikennsla í Flataskóla. Stýrihópurinn var skipaður þeim Önnu Lenu Halldórsdóttur umsjónarkennara á miðstigi og Rögnu Gunnarsdóttur umsjónarkennara á yngsta stigi. Þær voru beinir tengiliðir við sín stig og vinna saman að aukinni fræðslu og eflingu á útikennslu.

Fyrirlestrar

Auður Pálsdóttir aðjunkt við HÍ var með fyrirlestur um útikennslu og útinám í september. Í nóvember komu Hlín Helga Pálsdóttir og Gunnar Börkur Jónasson kennarar við Háteigsskóla til okkar. Þau fluttu einnig fyrir okkur fyrirlestur um útikennslu og útinám. Báðir fyrirlestrarnir voru góðir en þeir voru þó mjög ólíkir. Erindi Auðar var byggt á fræðilegum grunni en í erindi Hlínar Helgu og Gunnars Barkar

var áhersla lögð á ýmis hagnýt atriði sem varða útikennslu. Þau sögðu okkur frá ýmsu sem þau eru að gera og hvernig þau framkvæma hlutina enda eru þau bæði við kennslu í grunnskóla. Hlín Helga kom aftur til okkar með fyrirlestur um stígagerð í maí og hófust sumir árgangar strax við að útbúa stíga og tókst mjög vel til hjá kennurum og nemendum í 2. bekk með undirbúning og framkvæmd vorstígs.

Vigdísarlundur

Vigdísarlundur er lítill trjálundur suður af skólalóð Flataskóla og höfum við hann til afnota.

Vigdísarlundur ber nafn sitt frá komu frú Vigdísar Finnbogadóttur fyrrverandi forseta Íslands á 25 ára afmæli skólans. Þá gróðursetti frú Vigdís þrjú tré í þessum lundi eitt tré fyrir drengi, eitt tré fyrir stúlkur og eitt tré fyrir ófædd börn. Eftir þessa athöfn hefur lundurinn verið kallaður Vigdísarlundur.

Í haust var lokið við gerð útiöldunaraðstöðu okkar í Vigdísarlundi. Nemendur í 3. bekk (2007 - 2008) uppkvistuðu greinar í lundinum og gerðu þannig rými svo að koma mætti aðstöðunni upp. Við fengum trjáboli frá garðyrkjunni og komu nemendur þeim fyrir í lundinum. Starfsmenn frá áhaldahúsi Garðabæjar komu svo í haust og aðstoðuðu við að klára verkið. Þeir komu niður steypu röri til að gera grill og settu möl í botn rjóðursins til að koma í veg fyrir drullusvað. Bryndís Þórarinsdóttir smíðakennari vann að skiltagerð með nemendum og útbjuggu kennari og nemendur í samvinnu skilti til að merkja Vigdísarlund. Skiltið var gert úr greinabútum sem voru negldir og límdir á tréplanka.

Furulundur

Furulundur er trjálundur á skólalóðinni og þar er búið að setja upp útibekki. Það auðveldar kennurum að taka á móti hópi nemenda og halda utan um hann og hentar vel til að leggja inn verkefni. Nemendur hafa einnig nýtt sér lundinn mikið í frjálsum leik bæði í frímínútum og frítíma.

Námskeið/málþing

Í vetur hafa nokkrir kennarar skólans sótt ýmis námskeið og málþing um útikennslu.

Stærðfræði og útikennsla

Anna Lena Halldórsdóttir fór á námskeiðið Stærðfræði og útikennsla hjá Náttúruskóla Reykjavíkur og um það hafði hún þetta að segja:

Þriðjudaginn 31. mars fór ég á námskeið sem haldið var á vegum Náttúruskóla Reykjavíkur um útikennslu og stærðfræði. Helena Ólafsdóttir sá um námskeiðið. Námskeiðið var haldið í Grasagarðinum í Laugardal og var vel sótt. Það sem Helena lagði helst áherslu á á námskeiðinu var hvernig við gætum fært stærðfræðina út úr kennslustofunni og út á skólalóðina. Hún fór yfir nokkur hagnýtt atriði eins og til dæmis hvar kennari er staðsettur á meðan nemendur vinna úti, afmarka sér svæði fyrir kennara, kynna verkefni vel fyrir nemendum áður en farið er út og kynna foreldrum hvenær farið er út svo nemendur séu klæddir eftir veðri.

Helena kynnti fyrir okkur ýmsa leiki sem hægt er að framkvæma með nemendum og má þá nefna Dýragarðinn minn. Þá hafði hún raðað dýrum á greinar og afmarkað svæðið með bandi. Við áttum svo að ganga eftir stígnum og telja dýrin, en máttu alls ekki segja hinum hvað það voru mörg dýr sem við töldum. Þegar göngunni var lokið áttum við að rétta upp hönd eftir því hvað við töldum mörg dýr. Einfalt en mjög skemmtilegt. Í þennan

leik voru notuð misstór plastdýr.

Helena kynnti einnig fyrir okkur allskonar leiðir til að kenna stærðfræði utandyra með mismundandi aldurshópum. Til að vinna með þeim allra yngstu var hún með spjöld þar sem einföld fyrirmæli voru eins og t.d. náðu í eitthvað grænt. Fyrir þau sem kominn eru aðeins lengra var beðið um að ná í 6 græna hluti og 3 eiga að vera harðir. Einnig var

hún með ýmsar spurningar um reglur í rúmfræði, margföldunartöfluna og fleira.

Þetta námskeið var mjög áhugarvert og hef ég nýtt mér það til kennslu með mínum nemendum.

Endurmenntun kennara – Comenius 2

Ragna Gunnarsdóttir og Anna Lena Halldórsdóttir sem báðar eru í stýrihópi um útikennslu í Flataskóla sóttu um styrk til Endurmenntunaráætlunar Evrópusambandsins – Comenius 2 til að fara á námskeið um útikennslu og umhverfismennt í Tékklandi. Þær fengu styrkinn og fóru saman í 10 daga ferðalag til Tékklands. Lesa má nánar um ferðina þeirra á slóðinni: <http://www.flataskoli.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=48180> en sú grein birtis einnig í Skólavörðunni. Anna Lena og Ragna tóku einnig Sveinbjörn ferðabangsa Flataskóla með sér í ferðina og lesa má um Tékklandsferð hans á slóðinni: <http://www.flataskoli.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=41222>

Málþing Námshesta

Námshestar voru með málþing á Akranesi og á það fóru Anna Lena Halldórsdóttir, Elín Ása Þorsteinsdóttir, Ragna Gunnarsdóttir og Svanhvít Guðbjartsdóttir. Svanhvít tók saman nokkur orð um málþingið:

Miðvikudaginn 29. apríl fóru fjórir kennarar úr Flataskóla á málþing sem haldið var á vegum Námshesta í félagsheimilinu Miðgarði í Hvalfjarðarsveit.

Málþingið var tvíþætt.

Í fyrri hluta héldu fjórir framsögumenn erindi, það voru þau: Eggert Lárusson lektor í landafræði við Menntavísindasvið HÍ, Helgi Grímsson skólastjóri Sjólandsskóla, Hrefna Sigurjónsdóttir prófessor í líffræði við Menntavísindasvið HÍ, Ingibjörg Daníelsdóttir kennari við Varmalandsskóla og Margrét Pála Ólafsdóttir framkvæmdastjóri Hjallastefnunnar ehf.

Í seinni hluta málþingsins fóru þátttakendur í vettvangsferð. Við kynntum okkur lífríki fjörunnar og kíktum á jarðlög í nágrenninu. Einnig var ætlunin að kynna okkur Umhverfisstíg Námshesta en sökum veðurs og tímaleysis var það ekki gert. Markmiðið með því að taka þátt í þessu málþingi var að kynna okkur hvernig við getum nýtt náttúru og umhverfi sem best til kennslu. Við vildum kynna okkur enn frekar útikennslu sem kennsluaðferð, sem leið í kennslu, einnig í námsgreinum sem öllu jöfnu eru kenndar innan fjögurra veggja skólastofunnar og þar með gera kennsluna meira skapandi og ögrandi. Reyna þannig að stuðla að því að allir nemendur fái að njóta hæfileika sinna við rétt verkefni og í réttu umhverfi.

Með breyttum lífsháttum hefur útivera barna minnkað og þörfin til að tengja líf og náttúru við námsefnið aukist. Þessi þörf hefur einnig orðið til þess að gildi þess að tengja saman formlegt og óformlegt nám hefur aukist í samfélaginu og öðlast meiri viðurkenningu.

Í hugum margra nemenda eru vettvangsferðir og nám sem fram fer utandyra það lærdómsríkasta og skemmtilegasta á skólagöngunni. Því er mikilvægt að efla þessa leið til náms og aukins þroska okkar skjólstæðinga auk þess að kenna þeim að njóta útiveru og bera virðingu fyrir umhverfi sínu og náttúru.

Þeir kennarar sem sóttu námskeiðin kynntu þau fyrir öðrum kennurum á kennarafundum.

Söfnun námsgagna

Á innra neti skólans er búið að setja upp möppu þar sem hugmyndum að útikennsluverkefnum er safnað saman. Kennarar geta sett inn hugmyndir að verkefnum og framkvæmdaráætlanir í möppuna og þannig getum við nýtt hugmyndir hvers annars og auðveldað okkur skipulagningu kennslunnar.

Við höfum líka sett upp geymslu fyrir gögn sem tengjast útikennslu til að gera þau aðgengileg fyrir alla. Í geymsluna söfum við saman bæði áhöldum og verkefnum sem hafa verið búin til og deilum hvert með öðru. Það gerir leikinn auðveldari og er hvatning fyrir þá sem eru að stíga sín fyrstu skref í útikennslu.

Innanhúsping um útikennslu

Þriðjudaginn 19. maí síðastliðinn var haldið innanhúsping um útikennslu í Flataskóla. Þar komu saman umsjónarkennara og aðrir kennarar sem hafa verið með útikennslu í vetur og kynntu það sem þeir hafa verið að gera fyrir öllum kennurum skólans.

Hver árgangur var með kynningu, sumir voru með glærusýningu á meðan aðrir sögðu frá því sem þeir höfðu verið að vinna. Hægt er að skoða glærुकynningarnar á slóðinni: <http://flataskoli.is/pages/1733> og fá nánari lýsingar á þeim verkefnum sem unnin voru.

Dæmi um verkefni sem unnin voru skólaárið 2008 – 2009:

Fyrsti bekkur

Fyrsti bekkur var með fasta tíma á töflu í útikennslu. 2/3 hluti hópsins fór út með umsjónarkennurum sínum á meðan 1/3 hluti hópsins fór í heimilisfræði. Nemendur fengu undirbúningskennslu um að það hvernig eigi að haga sér úti, hvað skuli að gera ef nemandi finnur ekki kennarann einnig unnu þeir nokkur verkefni sem tengdust þá helst íslensku og stærðfræði.

Annar bekkur

Annar bekkur var með skipulagða útikennslu. Þar var mikið unnið með formin, margföldunartöfluna og íslensku. Unnið hefur verið með útikennslu sem samræmist markmiðum 2. bekkja. Kennarar í öðrum bekk unnu vorstígg eftir fyrirlestur Hlínar Helgu. Stígurinn er 8 verkefni og tengdust þau

íslensku, stærðfræði og náttúrufræði.

Þriðji bekkur

Þriðji bekkur hefur að mestu nýtt útikennslu fyrir íslensku- og stærðfræðikennslu. Hnitakerfið var kennt úti ásamt nafnorðum og lýsingarorðum. Nemendur fóru meðal annars í ásadans til að læra nafnorð. Þá fór þriðji bekkur, eins og aðrir bekkir skólans, á söfn eða út fyrir bæjarmörkin og nýttum við þá öllu jafna strætó til að ferðast á milli staða. .

Fjórði bekkur

Fjórði bekkur var með fastan tíma á stundatöflu fyrir útikennslu. Unnið var í hringekjum og rúlluðu nemendur á milli kennara sem framkvæmdu hver sitt verkefni þrisvar í röð en með mismunandi nemendum. Ein hringekjan var á þessa leið fánaratleikur, náttúra í náttúru og pokakast.

Í fánaleiknum var hópnum skipt í tvennt og átti annar hópurinn að fara og fela fánana í hrauninu og hinir biðu á meðan. Á milli hvers fána áttu að vera 20 skref. Mikilvægt er að það sjáist í fyrsta fánann og svo finna nemendur hina fánana út frá þeim fyrsta. Á þessum fánum voru svo spurningar sem þeir áttu að svara og koma svo með blaðið til kennara.

Í Náttúra í náttúru fóru nemendur út í hraun, Vígðísarlund eða bara þar sem best var að vera hverju sinni. Hópurinn átti að safna að sér allskonar hlutum og búa til listaverk sem síðan var tekinn mynd af. Þegar komið var upp í skóla var svo samið nafn, skrifuð saga eða ljóð út frá listaverkinu.

Í pokakastinu var kennari með mjúkan poka (eða púða) sem notaður var til að kasta á milli í hring. Það verkefni sem unnið var í þessum tímum var stærðfræðiverkefni.

Nemendur voru að æfa sig í margföldunartöflunni. Kennari kastaði pokanum til eins nemanda og lét margföldunardæmi fylgja og þeir köstuðu pokanum tilbaka með svari.

Nemendur geta einnig „kastað“ dæmum sína á milli. Hægt er að nota þennan leik með

mismunandi útfærslum fyrir form, höfuðborgir, samheiti, andheiti eða annað.

Sjötti bekkur

Sjötti bekkur hefur verið með fastan tíma á töflu hjá sér í vetur þar sem helmingur af árganginum fer út í lífsleikni 1x í viku. Þessi tími er nýttur í allskonar íþróttaiðkun. Í náttúrufræði unnu nemendur verkefni með mælingar. Nemendur fóru út á Vífilstaðaveg þar sem þeir mældu hraða á bílum. Þeir skoðuðu einnig hverjir keyrðu bílana, karl eða kona og hvort þeirra keyrði hraðar. Hægt er að nota þetta til dæmis í tölfræði og vinna svo línu- eða súlurit úr upplýsingunum. Einnig fóru nemendur í ratleik sem búinn var til fyrir miðstig og svo aðlagður að hverjum árgangi fyrir sig.

Sjöundi bekkur

Sjöundi bekkur fór meðal annars í ratleik. Verkefnið var unnið þannig að árganginum var skipt í 5 hópa sem voru kynjaskiptir. Einn hópur fór út með kennara hverju sinni og var þetta sett upp sem keppni á milli hópa. Aðrir nemendur unnu svo inni í öðrum verkefnum. Árgangurinn fór einnig út í náttúrufræðikennslu þar sem unnið var með hraða og mælingar. Einnig nýtti árgangurinn ratleik sem búinn var til fyrir miðstig en þá fór allur árgangurinn út í einu og var honum skipt í hópa þvert á árganginn og sett upp keppni á milli hópa.

Tónmennt

Tónmenntakennari skólans hefur unnið með útkennslu í 1., 4. og 6. bekk. Í fyrsta bekk er unnið með verkefni sem heitir Lagið í listinni. Nemendur fara í heimsóknir á ýmsa menningarstaði, þeir heimsóttu

Sinfóníuhljómsveitina, Listasafn Íslands og Þjóðleikhúsið. Einnig var

einn af listamönnum Garðabæjar sóttur heim. Í 4. bekk vinna nemendur svo með verkefnið Ljóðað í lurkinn. Það fer þannig fram að nemendur fara út með spegill og eiga svo að semja ljóð um það sem þeir sjá og upplifa. Ljóðin hafa oft verið á ljóðahátíð Flataskóla sem haldin er einu sinni á ári. Í 6. bekk er svo unnið með stomp eða götulist. Þá fara nemendur út að spila á allskonar óvenjuleg hljóðfæri, olútunnur, kústa og fleira. Nemendur hafa verið beðnir um að flytja verkin fyrir áhorfendur og hefur þetta vakið mikla ánægju.

Hreinsun á læknum

Flataskóli er skóli á grænni grein og höfum við flaggað grænfánanum frá því í janúar 2008. Við tengjum saman útikennslu og umhverfismennt og eitt af verkefnum vorsins var að taka þátt í vorhreinsunarátaki Garðabæjar. Nemendur úr 4., 5. og 6. bekk tóku þátt í hreinsuninni og hreinsuðu Hraunsholtslæk frá Reykjanesbraut og niður fyrir Stjörnuheimilið. Einnig hreinsuðu nemendur göngustíginn meðfram hitaveitustokknum.

Bækur á skólasafnið

Keyptar voru bækur sem tengjast útikennslu til að setja á skólasafnið til að auðvelda kennurum aðgang að upplýsingum um útikennslu. Stefnt er að því að bókunum muni fjölga næsta vetur.

Kynning

Skýrsla um þróunarverkefnið verður birt á heimasíðu Flataskóla. Verkefnið verður einnig kynnt í skólaráði Flataskóla og á fundi skólanefndar grunnskóla Garðabæjar.

Hvert er framhaldið

Starfsfólk Flataskóla mun halda áfram að vinna að markvissri útikennslu og

Í haust mun 33 manna hópur úr Flataskóla fara í náms- og kynnisferð til Noregs þar sem að útikennsla í Lutvann skole í Osló verður skoðuð. Þar verður sett upp dagsnámskeið fyrir okkur

Stefnt er að því að þeir kennarar sem hafi áhuga að fara í skólaheimsóknir og kynna sér útikennslu í ördum skólum fá tækifæri til að gera það.

Útiöldunarnámskeiði sem vera átti í vor var frestað til haustsins. Þá mun Guðmundur Finnbogason heimilisfræðikennari og skáti koma og fyrirhugað er að fá líka Þorstein Fjalar Þráinsson hjá Muurikka til að koma og kynna sínar vörur. Ragna Gunnarsdóttir mun einnig koma að þessu námskeiði.

Við munum halda áfram að safna fleiri hugmyndum að góðum verkefnum og námsgögnum og koma þeim á innranet skólans eða í útikennslugeymsluna.

Einnig er vonast til að hægt verði að leyfa hópi af nemendum að mála „leiktæki“ á skólalóðina s.s. parísa, talna/tugalengjur, hnitakerfi og fleira.

Að lokum

Í Flataskóla hefur átt sér stað, að okkar mati, mjög gott starf þar sem allir hafa verið tilbúnir að leggjast á eitt og gera útkennsluna markvissa og áhugaverða. Við horfum spennt til næsta skólaárs þar sem við getum haldið áfram að þróa vinnuna okkar og gera hana enn betri.

Á heimasíðu Flataskóla, flataskoli.is, er að finna margar myndir úr skólalífinu og þar á meðal af nemendum í útikennslu. Á heimasíðunni er einnig fjallað um þróunarverkefni skólans þar á meðal þróunarverkefnið Útikennsla í Flataskóla og hægt er að lesa um það á slóðinni: <http://www.flataskoli.is/pages/1733> .

Flataskóli 26. júní 2009

Ragna Gunnarsdóttir, verkefnisstjóri
Sigurveig Sæmundsdóttir, skólastjóri